

Prof. Dr. Frederik J. Zuiderveen Borgesius

iHub, Interdisciplinary research hub on Privacy, Security and Data Governance
iCIS, Institute for Computing and Information Sciences
Radboud Universiteit, Nijmegen
www.ru.nl/personen/zuiderveen-borgesius-f/

Gespreksnotitie

Open Rondetafelgesprek

‘Twee jaar toepassing van de AVG’

Tweede Kamer, 10:00 – 10:45, 19 november 2020

Geachte heer van Gent, geachte leden van de Tweede Kamer,

Dank u voor de uitnodiging om hier te spreken. Ik focus op drie punten. (i) De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is een goede regeling. (ii) Er is echter wel een probleem met handhaving, vooral tegenover grote techbedrijven. (iii) Het zou goed zijn als de ePrivacyverordening zo snel mogelijk aangenomen wordt.

1 De AVG is een goede regeling

Ten eerste wil ik benadrukken dat de AVG een goede regeling is. Twee jaar is vrij vroeg voor een beoordeling van de effectiviteit van de AVG. Toch is al duidelijk dat veel organisaties hun omgang met persoonsgegevens sterk verbeterd hebben naar aanleiding van de AVG. Veel organisaties hebben bijvoorbeeld de beveiliging van gegevens verbeterd.

Is de AVG te streng? Nee, de AVG is niet te streng. Soms lezen we in de media dat bepaalde dingen niet mogen van de AVG. Maar veel van die klachten zijn gebaseerd op een misverstand. Zo denken sommige organisaties dat de AVG altijd toestemming eist van de betrokkene voor er iets met zijn of haar persoonsgegevens mag gebeuren. Dat is niet zo: de AVG kent allerlei mogelijkheden om persoonsgegevens te gebruiken zonder toestemming van de betrokkene.¹ Ook voor medisch onderzoek biedt de AVG veel mogelijkheden.

De AVG is ook niet te mild. De AVG is genuanceerd, en dat is ook nodig bij regels over het gebruik van persoonsgegevens. In allerlei gevallen is het logisch dat er persoonsgegevens verwerkt mogen worden, ook zonder toestemming van de betrokkene. Natuurlijk is met de AVG niet alles opgelost. Er zullen privacy-schandalen blijven opduiken. Het recht kan ook niet alles oplossen. Er worden ook nog moorden gepleegd, terwijl moord al heel lang verboden is.

Samenvattend, we kunnen trots zijn in Europa op de AVG.² Er zitten ook wel wat weeffouten in de AVG, en in de komende jaren zullen meer weeffouten zichtbaar worden. Maar dat is te verwachten bij regelgeving die van toepassing is technologie die zich blijft ontwikkelen. Eén zo'n weeffout betreft de handhaving van de AVG tegenover grote techbedrijven van buiten Europe.

2 Handhaving van de AVG tegenover grote techbedrijven moet beter

Er is een probleem met handhaving van de AVG tegenover grote techbedrijven uit de Verenigde Staten. Kort samengevat hebben veel grote techbedrijven zich formeel gevestigd in Ierland. De Ierse toezichthouder kan echter nooit in zijn eentje nagaan of al die grote techbedrijven aan de AVG voldoen. Die bedrijven bieden veel verschillende diensten aan en introduceren voortdurend nieuwe

¹ Zie artikel 6(1) voor de zes mogelijke grondslagen om persoonsgegevens te verwerken.

² De secretaris-generaal van de VN, António Guterres, zei in een toespraak dat de AVG als voorbeeld kan dienen voor regio's buiten de EU.
<https://www.un.org/press/en/2019/sgsm19916.doc.htm>

functies. De gebrekkige handhaving door de Ierse toezichthouder is al vaak gesignaleerd.

Geen enkele nationale toezichthouder zou al dat werk aankunnen. Er is veel ervaren personeel en veel technische kennis nodig om te controleren of grote techbedrijven aan de AVG voldoen.

De AVG bevat een vrij ingewikkeld systeem dat ertoe zou moeten leiden dat andere nationale toezichthouders invloed kunnen uitoefenen op de Ierse toezichthouder (de 'leidende toezichthouder').³ Maar in de praktijk werkt dit systeem niet goed.

Het zou goed zijn als de EU een aparte, centrale, toezichthouder instelt voor grote techbedrijven. Zo'n toezichthouder zou flink wat ICT-specialisten in dienst moeten nemen. Die toezichthouder zou veel efficiënter kunnen optreden tegen overtredingen van de AVG die veel Europeanen raken.

3 De ePrivacyverordening moet snel aangenomen worden

Mijn derde punt is dat de ePrivacyverordening snel aangenomen moet worden. De AVG is namelijk niet het enige Europese instrument met privacyregels. Een belangrijke Europese regeling is de ePrivacyrichtlijn. De e-Privacyrichtlijn geeft regels voor de sector elektronische communicatie.⁴ De e-Privacyrichtlijn bevat bijvoorbeeld regels over het communicatiegeheim, commerciële e-mail en spam, en het gebruik van cookies.⁵ U kent de ePrivacyrichtlijn in de praktijk van de vele toestemmingsverzoeken voor cookies die u tegenkomt op het internet.

³ Zie de artikelen 63-68 AVG.

⁴ Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (*PbEG* 2002, L 201/37), laatst gewijzigd door Richtlijn 2009/136/EG.

⁵ J. van Hoboken & F.J. Zuiderveen Borgesius, 'Scoping electronic communication privacy rules: data, services and values', *JIPITEC* 2015, afl. 6, p. 198-210.

Al in 2017 heeft de Europese Commissie een opvolger voorgesteld voor de ePrivacyrichtlijn.⁶ Het voorstel bevat veel goede ideeën. Het Europees Parlement heeft datzelfde jaar een aantal amendementen voorgesteld, die het voorstel verder verbeterden. Zo stelt het Europees Parlement voor dat mensen in één keer kunnen aangeven via hun telefoon of computer dat ze niet gevolgd willen worden op het internet met cookies of vergelijkbare technieken.⁷

Sinds oktober 2017 ligt het voorstel echter stil in de Raad van de Europese Unie.⁸ Hier kan Nederland direct invloed uitoefenen, op korte termijn. Het voorstel zou zo snel mogelijk aangenomen worden, in de versie van het Europees Parlement.

4 Conclusie

Ik sluit af met drie conclusies. Ten eerste is de AVG een goede regeling. Het is nog wat vroeg om de balans op te maken, en helemaal om de AVG aan te passen. Ten tweede moet een oplossing gevonden worden voor het gebrek aan handhaving van de AVG tegenover grote techbedrijven uit de Verenigde Staten. Ten derde moet de ePrivacyverordening snel aangenomen worden.

* * *

⁶ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council, concerning the respect for private life and the protection of personal data in electronic communications and repealing Directive 2002/58/EC (Regulation on Privacy and Electronic Communications), COM(2017) 10 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52017PC0010>.

⁷ Amendment 38, over artikel 10. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2017-0324_NL.html.

⁸ Legislative Train Schedule, Proposal for a Regulation on Privacy and Electronic Communications, <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-connected-digital-single-market/file-jd-e-privacy-reform>.